

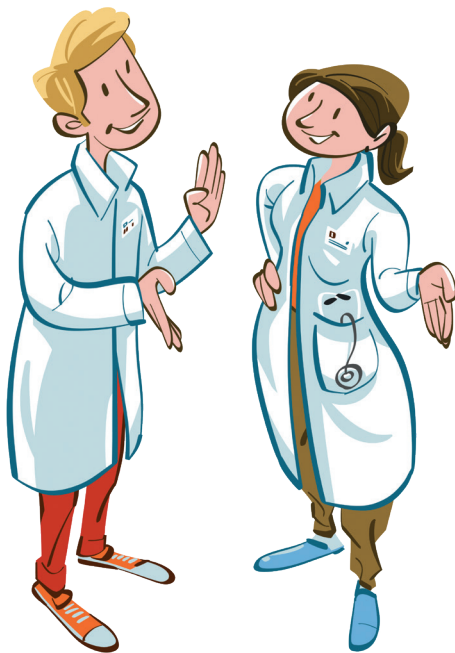
LÄÄKÄRIEN JA JOURNALISTTIEN YHTEINEN VIESTINTÄSUOSITUS

SUOMEN LÄÄKÄRILIITON JA SUOMEN JOURNALISTILIITON YHTEINEN VIESTINTÄSUOSITUS

Lääkäreillä ja journalisteilla on omat ammattieettiset norminsa. Lähtökohtaisesti lääkärin on hyvä suhtautua myönteisesti julkisuuteen. Julkisuudella on suuri merkitys koko lääkärien ammattikunnan julkisuuskuvalle. Journalistille lääkäri on tärkeä asiantuntija- ja tietolähde yleisöä kiinnostavissa terveyskysymyksissä.

Tämän viestintäsuosituksen tavoite on edistää hyvää yhteistyötä journalistien ja lääkärien välillä. Suosituksen tarkoitus on myös lisätä ymmärrystä ammattikuntien työtä kohtaan. Se on lisäksi laadittu niitä tilanteita varten, joissa ammattieettistä harkintaa ja rajanvetoa tarvitaan lääkärien, lääketieteen opiskelijoiden ja toimittajien kohdatessa. Suosituksen ovat hyväksyneet Suomen Lääkäriliiton ja Suomen Journalistiliiton hallitukset tammikuussa 2021.

Julkisuudella on suuri merkitys koko lääkärien ammattikunnan julkisuuskuvalle.

Viestintäsuosituksen valmistellut työryhmä:

HANNU HALILA, pj.
Suomen Lääkäriliitto

CARITA PÄIVÄNEN, sihteeri
Suomen Lääkäriliitto

ULLA AHLMÉN-LAIHO,
Tyks, Turun yliopisto

MINNA PIHLAVA,
Suomen Lääkärilehti

JUHA REKOLA,
Suomen Journalistiliitto

Julkaisija

Suomen Lääkäriliitto
Mäkelänkatu 2
00500 Helsinki
puh. 09 393 091
www.laakariliitto.fi

Ohjetta on päivitetty verkko-osoitteiden osalta 12/2024.

Piirroskuvat

Petri Suni

Graafinen suunnittelu

Miun Idea by Päivi

AVOIN VIESTINTÄ ON OIKEUDENMUKAISEN JA TASA-ARVOISEN YHTEISKUNNAN PERUSTA

Sananvapaus on kaikkien, myös lääkärien ja journalistien, perusoikeus. Lääkärien eettiset ohjeet ja Journalistin ohjeet viitoittavat ammattikunnille yhteistyön suuntaa.

Lääkärien ja lääketieteen tutkijoiden tulee viestiä tärkeistä, kansalaisia koskevista ajankohtaisista aiheista ja saavutuksista sekä uhkista yleisen tietoisuuden lisäämiseksi yhteiskunnassa. Yhteistyössä toimittajien kanssa tärkeät viestit voi saada oikeiden kohderyhmien ja suuren yleisön tietoisuuteen.

Tutkijoiden tulee osallistua julkiseen keskusteluun. Tämä edistää tutkimuksen arvostusta ja luottamusta tieteeseen.

Lääkäriliiton tiedepoliittinen ohjelma löytyy Lääkäriliiton verkkosivuilta osoitteesta www.laakariliitto.fi.

Sananvapaudesta säädetään Suomen perustuslaissa. Perustuslaki turvaa myös yksityiselämän suojan, mikä merkitsee rajoituksia sananvapauteen. Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestimissä koskee kaikkia joukkoviestinnän muotoja riippumatta tallennus-, julkaisu- tai jakelutekniikasta. Verkkojulkaisu määritellään laissa sellaiseksi, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti ja joka on julkaisijan tuottamasta tai käsittelemästä aineistosta laadittu kokonaisuus. Moderoimattomat keskustelupalstat ja sosiaalisen median ryhmät jäävät sananvapauslain, mutta eivät rikoslain ulottumattomiin. Rikoslain 24 luku sisältää rajoituksia sananvapauteen määriteltessään yksityisyyden ja kunnian loukkaamisen.

Sananvapauslaissa säädetään mm. vastaavista toimittajista ja päätoimittajavastuusta. Journalisti vastaa itse jutustaan. Käytännössä juttuun vaikuttaa toimituksessa useampi kuin yksi henkilö. Myös päätoimittaja voidaan tuomita, jos hän laiminlyö hänelle laissa asetun toimituksen johtamis- ja valvontavelvollisuutensa.

Sananvapauslaki löytyy osoitteesta www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030460

Lääkärien eettisten ohjeiden mukaan lääkärin tulee suositella vain lääketieteellisen tiedon ja kokemuksen perusteella tehokkaina ja tarkoituksenmukaisina pidettyjä tutkimuksia sekä hoitoja. Lääkäri ei saa omassa työssään tavoitella perusteetonta aineellista etua.

Lääkäriliitto on antanut myös ohjeen asiantuntijana ja lausunnonantajana toimivalle lääkärille. Kun lääkäriltä pyydetään asiantuntija-apua, tulee hänen itse

arvioida pätevyytensä tehtävään, mahdollinen jääviytensä ja tehtävään vaikuttavat henkilökohtaiset esteet. Ohjeessa todetaan jääviydestä, että "jos lääkäri katsoo olevansa jäävi, hänen tulee kieltäytyä annetusta tehtävästä tai julkituoda toimeksiantajalle ne rajoitukset, joiden puitteissa hän voi ottaa tehtävän vastaan."

Eettiset ohjeet sisältyvät Suomen Lääkäriliiton julkaisemaan Lääkärien etiikka -kirjaan. Kirjan verkkoversio löytyy Lääkäriliiton verkkosivuilta osoitteesta www.laakariliitto.fi, osiosta Lääkärien etiikka.

Toimittajien ammattieettiset normit tunnetaan Journalistin ohjeet -nimellä. Niissä on todettu muun muassa, että toimittajan on työssään pyrittävä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Lisäksi tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on asioissa, joissa tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus.

Lääkärin on hyvä tutustua Journalistin ohjeisiin ennen kuin aloittaa yhteistyön median kanssa tai antaa haastatteluja. Haastateltavana on tärkeää tietää omat oikeutensa, esimerkiksi oikeus pyytää etukäteen tarkistettavaksi oma osuutensa jutusta ennen sen julkaisua. Haastateltava ei yleensä voi vaikuttaa jutun sisältöön muutoin kuin omien lausumiensa osalta. Esimerkiksi jutun otsikointi ja näkökulma ovat osa toimituksellista työtä eikä haastateltava voi yleensä vaikuttaa niihin. Media on itsenäinen toimija, joka ei siten ole ohjailtavissa. Otsikolle tulee kuitenkin Journalistien ohjeiden mukaan löytyä jutusta kate.

Journalistin ohje löytyy osoitteesta www.jsn.fi/journalistin-ohjeet/

TIEDOTTAMINEN TERVEYDENHUOLLOSSA

Terveys ja sairaus koskettavat meistä jokaista. Ihmisillä on oikeus saada oikeaa tietoa heille tärkeistä asioista.

Lääkärien ja toimittajien välinen toimiva yhteistyö on tärkeää, jotta ihmiset saavat luotettavaa tietoa esimerkiksi ajankohtaisista lääketiedettä, terveyttä ja sairautta koskevista asioista. Asiallinen ja nopea tiedonvälitys lisää luottamusta terveydenhuoltoon ja lieventää epävarmuutta sekä turhia pelkoja.

Terveydenhuollossa työskentelevien toiminnan on oltava mahdollisimman avointa. On kuitenkin otettava huomioon, mitä lainsäädännössä määrätään lääkärin vaitiolovelvollisuudesta (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 17 §) ja ei-julkisista sekä salassa pidettävisistä asioista (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 13 §).

LÄÄKÄRIT USEIN ASiantuntijoina TIEDOTUSVÄLINEISSÄ

Lääkärit esiintyvät usein asiantuntijoina tiedotusvälineissä. Lääkäriellä on ammatissaan paitsi oikeus myös velvollisuus välittää asiantietoa totuudenmukaisen tiedonvälityksen pohjaksi.

Lähtökohtaisesti lääkärin kannattaa suhtautua myönteisesti julkisuuteen. Jos lääkäri katsoo, ettei hän ole kyseessä olevan alan asiantuntija, hänen tulee todeta tämä toimittajalle ja mahdollisuuksien mukaan osoittaa toinen haastateltava.

Lääkärin on mahdollista myös itse tuoda esille tärkeinä pitämiään asioita ja nostaa niitä keskustelun aiheiksi. On hyvä pyrkiä mahdollisimman selkeään ilmaisuun, jotta viesti tavoittaa suuren yleisön. Journalistien asiantuntemusta viestin yleistajuistamisessa kannattaa tässä hyödyntää.

Toimittajalla ja kuvaajalla on oikeus työskennellä julkisilla paikoilla, kuten sairaalan tai terveyskeskuksen julkisissa tiloissa. Kuvata saa yleisessä aulatilassa, mutta hyvän tavan mukaista on ilmoittaa siitä etukäteen. Journalistin tulee varmistaa, ettei työ häiritse laitoksen toimintaa tai vaaranna siellä olevien yksityisyydensuojaa.

Jos lääkäri on itse jutun kirjoittaja tai käyttää paljon aikaa konsultin roolissa, palkkiota voidaan harkita. Haastattelusta ei pääsääntöisesti makseta palkkiota. Lääkäri voi pyytää korvausta, jos hänellä esimerkiksi menee pyydetyn asian selvittämiseen runsaasti aikaa tai hän on useita tunteja tiedotusvälineen käytettävissä.

JOKAISELLA LÄÄKÄRILLÄ OIKEUS HAASTATELUN ANTAMISEEN

Jokaisella terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevällä on oikeus antaa haastattelu omassa

asiassaan, kertoa mielipiteensä ja esiintyä asiantuntijana tiedotusvälineelle. Hänellä on oikeus myös kieltäytyä haastattelusta. Lääkärin ei aina tarvitse delegoida haastattelupyyntöä esimerkiksi esimiehelleen, yllilääkärille tai professorille, ellei organisaatiossa ole nimenomaan viestintäohjeistuksessa suositeltu näin toimimaan.

Terveydenhuollon toimintayksiköissä pitää olla sovittuna tiedotusvastuu. Virallisten lausuntojen ja kannanottojen antaminen kuuluu niille, jotka vastaavat hallinnollisesta toiminnasta. Klinikoiden vastuu on yleensä delegoitu yllilääkäreille. Johtavassa asemassa olevilla lääkäreillä ja viranomaisella on velvollisuus tiedottaa aktiivisesti.

Nykyajan nopea tiedonvälitys edellyttää, että toimittajat tarvitsevat asiantuntijoita kaikkina vuorokauden aikoina. Jos lääkäriellä on kiire toimittajan soittaessa hänelle, hän voi ehdottaa sopivampaa ajankohtaa tai ohjata puhelun jollekin toiselle asiantuntijalle. Toimittajan kysymyksiin ei ole kiireessä pakko vastata heti. Yleensä on hyvä valmistautua haastatteluun mahdollisuuksien mukaan. Tarvittaessa voi myös vastata, ettei tiedä vastausta toimittajan kysymykseen.

SOSIAALINEN MEDIA

Sosiaalisen median vaikuttavuus on 2020-luvulla valtava. Useimmilla on sosiaalisen median tili tai tilejä käytössään ja siten mahdollisuus toimia ”omana medianana”, julkaisijana. Sosiaalisessa mediassa on paljon myös lääketieteeseen liittyvää materiaalia, osittain vääreäkin tietoa ja virheellisiä uskomuksia. Lääkäreiden ja terveydenhuollon henkilökunnan on mahdollista vaikuttaa ihmisiin sosiaalisen median kautta ja on tärkeää, että heidän jakamansa tieto on todenmukaista ja ajantasaista.

Keskusteluun sosiaalisessa mediassa on hyvä suhtautua siten kuin se olisi täysin julkista. Toimittajan on käyttäessään sosiaalisessa mediassa julkaistua tietoa tarkistettava sen todenperäisyys ennen jutun julkaisemista. Viestijöiden anonyymius lisää perinteisiä medioita enemmän virheiden, väärinkäsitysten tai tahallisen harhaanjohtamisen mahdollisuuksia.

Lääkäri ja lääketieteen opiskelija edustaa sosiaalisessa mediassa aina myös koko ammattikuntaa. Lääkärin sosiaalista kanssakäymistä säätelevät lait ja ammatilliset käyttäytymissäännöt koskevat myös tätä viestintävälinettä.

Lääkäriliiton ohjeet sosiaalisessa mediassa toimimiseen löytyvät Lääkäriliiton verkkosivuilta www.laakariliitto.fi

JULKISUUDEN HENKILÖ JA SAIRAUUS

Lääkäreitä saatetaan pyytää antamaan lausuntoja medialle julkisuuden henkilön sairastuessa vakavasti. Lääkärillä on potilaansa asioissa vaitiolovelvollisuus. Hän voi puhua ainoastaan potilaan suostumuksen perusteella, ja edellyttäen että hänellä on hoitosuhde potilaaseen. Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Yksityiselämään kuuluvia arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella.

Jokaisella henkilöllä on oikeus olla lääkärin hoidossa ilman julkisuuden pelkoa. Salassapitovelvollisuus ei pääty potilaan kuolemaan.

Vaikka lääkäri ei yksittäiseen tapaukseen voikaan ottaa julkisuudessa kantaa ilman potilaan lupaa, tarvittaessa lääkäri voi todeta miten yleensä tietyn sairauden suhteen toimitaan tai millainen ennuste siihen liittyy on mahdollinen – edellyttäen, että toimittaja kysyy tietyn sairauden hoidosta yleisesti.

Vaikka lääkäri ei voikaan kommentoida yksittäistä tapausta, hän voi esimerkiksi kertoa yleisesti hoitokäytännöistä tai yksikön resursoinnista. Empatia on tärkeää muistaa. Potilas voi myös kommentoida itse halutessaan.

Huomattavan yleisen edun vaatiessa, esimerkiksi merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa olevan henkilön loukkaantuessa vakavasti, ja potilaan siihen suostuessa hänen terveydentilaansa koskevasta tiedottamisesta sovitaan potilaan ja lääkärin kesken. Tiedottamisesta huolehtii hoitava lääkäri yhdessä potilaan kanssa.

Jos potilas ei kykene ottamaan asiaan kantaa, tiedottamisesta huolehtii hoitava lääkäri yhdessä potilaan omaisten kanssa.

Toimittajallakin on vastuunsa, sillä henkilö voi olla sairautensa vuoksi esimerkiksi sellaisessa tilassa, että antaa sairaana haastattelun, vaikka se ei olisikaan hänen oman etunsa mukaista.

Lääkäreiden ja terveydenhuollon henkilökunnan on mahdollista vaikuttaa ihmisiin sosiaalisen median kautta ja on tärkeää, että heidän jakamansa tieto on todenmukaista ja ajantasaista.

HAASTATTELUN TAI LAUSUNNON TARKASTAMINEN

Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään ja minkälaisissa viestintävälineissä hänen lausumaansa voidaan käyttää. Lääkärin kannattaa aina pyytää toimittajalta haastatteluunsa perustuvaa osuutta ja omia sitaattejaan etukäteen tarkistettavaksi ennen niiden julkaisemista. Usein toimittajat onneksi toimivat näin pyytämättäkin.

Toimittajan on huolehdittava mahdollisuuksien mukaan, että haastateltavan sitaatit eivät vääristy viestintäkanavan mahdollisesti muuttuessa. Toimittajan on pyrittävä antamaan mahdollisimman paljon tietoa tekstin mahdollisesta julkaisemisesta eri kanavissa, kuten mediatalon verkkosivuilla, saman konsernin muissa kanavissa ja sosiaalisessa mediassa. Kun media toistaa toisen median uutista tai juttua, toimittajan on tarkistettava tiedon todenperäisyys.

HAASTATELTAVAN OIKEUDET

Haastateltavan tulee saada tietää, onko keskustelu toimittajan kanssa tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi. Haastattelun yhteydessä on erikseen sovittava, jos lääkäri jostain syystä haluaa esiintyä nimettömänä. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus pitää tietoja luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyys salassa.

Kaiken tiedonvälityksen on pyrittävä totuudellisuuteen ja virheettömyyteen, mistä johtuen kaikkien jutussa esitettävien tietojen tarkistaminen on tehtävä huolella. Tämä on myös haastattelujen ennalta tarkistamisen perusta. Haastateltavan pyyntöön tarkastaa lausumansa ennen julkaisemista on toimittajan syytä suostua. Jos se ei ole toimitusteknisesti tai aikataulullisesti mahdollista, olisi haastateltavan hyvä tietää se. Tarkistamisoikeus koskee vain haastateltavan omia lausumia, ei esimerkiksi toimittajan arvioita. Haastateltava voi korjata omiin lausumiinsa sisältyviä asiatietoja ja oikaista selvät väärinkäsitykset. Mikäli haastateltava saa koko jutun luettavakseen, hänellä ei ole oikeutta muuttaa toisten haastateltavien lausumia.

Toimittaja vastaa itse omasta tekstistään, joten tarkastaminen on usein hänenkin kannaltaan perusteltua vaikeissa ja monimutkaisissa asioissa. Koska uudelleenjulkaiseminen eri kanavissa ja julkaisuissa on yleistynyt, tekstin tarkistus on entistä tärkeämpää haastateltavalle. Jos tiedotusvälineessä julkaistu haastateltavan antama lausuma on kaikesta huolimatta kirjattu väärin ja sisältää oleellisesti virheellistä asiatietoa, on tiedotusvälineen korjattava se viipymättä joko oma-aloitteisesti tai asianomaisen sitä vaatiessa.

Erittäin kielteisen julkisuuden kohteeksi joutunutta voi olla tarpeen kuulla jälkeensä. Jos näin ei tehdä, hyvään tapaan kuuluu julkaista hänen oma kannanottonsa. Se on syytä julkaista mahdollisimman nopeasti.

Haastateltavalle on hyvä kertoa, että nauhoitetusta haastattelusta käytetään vain joitakin kohtia. Haastattelun käsittely eli editointi ei saa olennaisesti muuttaa asiasisältöä. Haastateltavalla on oikeus kuulla tai nähdä oma osuutensa ohjelmasta lopullisessa muodossaan, jos se ajallisesti on mahdollista. Tämä ei yleensä koske nopeatempoista uutis- ja ajankohtaistoimintaa. On suositeltavaa mahdollisuuksien mukaan kertoa haastateltavalle, milloin haastattelu julkaistaan.

Haastattelua antaessaan ja julkaistussa artikkelissa lääkäri voidaan nähdä koko lääkärinkunnan edustajana. Lääkäri on tavallaan aina lääkärin roolissa, halusipa hän sitä tai ei. Myös esimerkiksi mielipidekirjoituksen omalla nimellään kirjoittaessaan, lääkäri voidaan nähdä organisaationsa edustajana, vaikka organisaatiota ei olisi mainittu allekirjoituksen yhteydessä. Työnantajaorganisaatioissa voi myös olla käytössä omat, ulkoisen viestinnän suositukset tai ohjeet, joita työntekijöiden on noudatettava.

RISTIRIITOJA KOHDATESSA

Jos haastateltavana tulee mielestään kaltoinkohdelluksi, tai jos syntyy erimielisyyksiä, tulisi aina olla yhteydessä suoraan jutun tehneeseen journalistiin ja keskustella, miten tilanteen voisi korjata tai sopia yhdessä. Tarvittaessa voi olla yhteydessä toimituksen esimieheen, toimituspäällikköön tai julkaisun päätoimittajaan. Lääkärin on hyvä muistaa, että journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen ja katselijoilleen.

Julkisen sanan neuvosto (JSN) tulkitsee alan eettisiä normeja. Sille voi kannella jokainen, joka haluaa asiantuntevan tulkinnan siitä, onko mediassa toimitu vastoin hyvää journalistista tapaa. Kantelijan pitää yksilöidä mitä Journalistin ohjeiden kohtaa on rikottu. Prosessi on maksuton. JSN ei ole tuomioistuin eikä se käytä julkista valtaa mutta sen päätöksillä on suuri painoarvo journalististen käytäntöjen muotoutumisessa. Neuvoston antama huomautus on julkaistava kyseisessä tiedotusvälineessä. JSN voi myös ottaa kantaa pyrkimykseen rajoittaa sanan- ja julkaisemisen vapautta.

Lisätietoja JSN:sta ja neuvoston antamista lausunnoista ja päätöksistä on osoitteessa www.jsn.fi.

Tätä viestintäsuositusta ei ole tarkoitettu käytettäväksi rikos- tai vahingonkorvausvastuun perusteena.

TEKSTI- JA PILOMAINONTA

Journalistin ohjeiden mukaan mainonnan ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä.

Natiivimainonta on artikkelimuotoista kaupallista sisältöä, joka on muodoltaan ja äänensävyiltään mahdollisimman lähellä median sisältöjä. Maksettuja ilmoituksia laaditaan muistuttamaan toimituksellisen aineiston esitystapaa kuten advertoriaaleissa. Advertoriaali on lehtijutun muotoon kirjoitettu ja taitettu lehti-ilmoitus, joka jäljittelee ulkoasultaan, taitoltaan ja typografialtaan saman julkaisun toimituksellista sisältöä, kuten uutista tai reportaasia.

Journalistin ohjeiden mukaan ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Niissä todetaan yksiselitteisesti, että piilomainonta on torjuttava. Myös markkinatuomioistuin on omalta osaltaan vahvistanut, että toimituksellisen aineiston ja mainosaineiston sekoittaminen on kuluttajansuojalain mukaan sopimatonta menettelyä.

Lääkäreiden tulee välttää haastatteluissa esimerkiksi lääkkeiden kauppanimiä. Heidän ei pidä luoda tarpee-

tonta terveystalvelujen kysyntää. Lääkäreiden antamien lausuntojen tulee perustua tieteelliseen tietoon. Lääkäreitä ja lääkäritalveluja koskevat markkinointiohjeet ohjaavat talvelujen markkinointia niin, että lääkäriin ammatista, lääkäristä ja hänen antamistaan talveluista annetaan asiallinen kuva.

Lääkäreitä ja lääkäritalveluita koskevat markkinointiohjeet:

- Lääkäriin verkkosivuilta osoitteesta www.laakariliitto.fi, osiosta ohjeita ja suosituksia.
- Toimittaja ei saa vastaanottaa etua, palkkiota, ilmaismatkaa tai lahjaa, jonka nojalla hänellä olisi velvollisuus tehdä tekstimainontaa.

Lääkäreiden tulee välttää haastatteluissa esimerkiksi lääkkeiden kauppanimiä. Heidän ei pidä luoda tarpeetonta terveystalvelujen kysyntää.

TIEDOTTAMINEN ONNETTOMUUKSISTA

Ihmisten tiedontarve kasvaa tilanteissa, jotka he kokevat uhkaavan terveyttään. Asiallinen, nopea uutisointi onnettomuuksista ehkäisee ja poistaa huhuja.

Lääkäri voi toimia itsenäisesti muista viranomaisista riippumatta omien ammattieettisten periaatteidensa rajoissa. Kun esimerkiksi epidemia uhkaa, vaaditaan nopeaa ja asiallista tietoa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Vaikka epidemia tavallisimmin koskee vain tiettyä aluetta, on asialla usein yleistä mielenkiintoa laajemmaltikin. Kun toimittaja hankkii tietoja onnettomuuksista ja kuolemantapauksista ja kertoo niistä, on hänen noudatettava erityistä hienovaraisuutta. Onnettomuuden uhrien haastattelu tai kuvaaminen ei saa lisätä heidän tai heidän omaistensa kärsimyksiä. Toimittajan on hankittava tietonsa avoimesti ja rehellisin keinoin.

Tiedotusvälineiden on noudatettava erityistä varovaisuutta ja hienotunteisuutta, jos ne julkaisevat ammattikuvaajien tai kansalaisten ottamia kuvia onnettomuuksien uhreista ja heidän omaisistaan.

YKSITTÄISET ONNETTOMUUSTAPAUKSET

Kun toimittaja kysyy lääkäriltä onnettomuuden uhrin tilaa, lääkärin on ennen tietojen antamista varmistettava se, että puhutaan nimenomaan samasta tapahtumasta ja samasta onnettomuuden uhrista. Lääkäri ei saa esimerkiksi kertoa, onko joku tietty potilas tuotu sairaalaan tai onko hän sairaalassa. Toimittajan on hankittava tieto asiasta muualta.

Lääkäri voi vaitiolovelvollisuutensa rajoissa todeta, onko potilas kuollut, loukkaantunut hengenvaaral-

lisesti, vaikeasti vai lievästi, jääkö potilas sairaalahoitoon vai pääseekö ensiavun saamisen jälkeen kotiin. Toimittajalle voidaan uhrin yksityisyyden suoja huomioiden kertoa myös uhrin sukupuoli, ikä ja kotipaikkakunta.

JOUKKO-ONNETTOMUUDET JA KRIISIVIESTINTÄ

Joukko-onnettomuuden sattuessa terveydenhuollossa toimitaan suuronnettomuussuunnitelmien mukaisesti. Terveydenhuollon toimintayksikköön perustetaan tiedotusyksikkö, jonka tehtävänä on jakaa välitön informaatio tapahtuneesta. Tiedotusyksikkö antaa tietoja onnettomuuden laajuudesta, uhrien tilasta ja potilaiden omaisille myös henkilöllisyydestä. Jos henkilötietoja annetaan toimittajille, on sitä ennen saatava yhteys onnettomuuden uhrien omaisiin.

Ympäristöonnettomuuksia, säteily-, elintarvike- ja kemikaalionnettomuuksia, koskevat tiedotusmallit on laadittava alueellisen valmiussuunnittelun yhteydessä. Onnistunut kriisiviestintä edistää vaaratilanteen asianmukaista hoitamista. Tiedottamisella voidaan paitsi torjua vaaraa myös ehkäistä tarpeetonta hätäännymistä. Väestölle on hyvä kertoa suuronnettomuudesta mitä, missä ja milloin on tapahtunut, mitä seurauksia siitä voi olla ihmisille, mitä yksittäisen henkilön pitäisi tehdä, kuinka kauan tilanteen odotetaan kestävän, mitä viranomaiset ovat tekemässä tilanteen hoitamiseksi sekä mistä saa lisätietoja.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Suomen Lääkäriliitto
Mäkelänkatu 2
00500 Helsinki
puhelin 09 393 091
www.laakariliitto.fi

SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

Suomen Journalistiliitto
Säästöpankinranta 2 A, 7. kerros
00530 Helsinki
puhelin 09 6122 330
www.journalistiliitto.fi